

POSTANOWIENIE

4 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 4 marca 2026 r. w Warszawie
zażalenia D. M.

na postanowienie Sądu Najwyższego

z 28 sierpnia 2025 r., III CB 34/24,

w sprawie z wniosku D.M.

o zbadanie spełnienia przez SSN Dariusza Pawłyszczę

wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie II CSKP 2123/22

z wniosku D.M.

z udziałem A.W.

o stwierdzenie nabycia spadku po R.W.,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 28 sierpnia 2025 r. (sygn. akt III CB 34/24), wydanym na posiedzeniu niejawnym, Sąd Najwyższy w składzie SSN Mariusz Łodko, odrzucił wniosek D.M., zawarty w piśmie z 22 marca 2024 r., o zbadanie spełnienia przez SSN Dariusza Pawłyszczę, wyznaczonego do rozpoznania skargi kasacyjnej wnioskodawczyni w sprawie II CSKP 2123/22 z udziałem A.W. o stwierdzenie nabycia spadku po R.W., wymogów niezawisłości i bezstronności, kwalifikując go jako oparty na przesłankach z art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 622, dalej: „u.SN”). Z uzasadnienia

postanowienia wynika, że wniosek został odrzucony na podstawie art. 29 § 10 u.SN jako niespełniający wymagań określonych w art. 29 § 9 tej ustawy, gdyż – w ocenie Sądu Najwyższego – zawierał braki konstrukcyjne.

Wnioskodawczyni wniosła zażalenie na powyższe postanowienie, domagając się jego uchylenia oraz merytorycznego rozpoznania złożonego wniosku. W zażaleniu zakwestionowała charakter zaskarżonego rozstrzygnięcia, twierdząc, że – mimo formalnego oznaczenia jako odrzucenie – w istocie stanowi ono oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy, a sam wniosek zawierał wszystkie wymagane elementy. Wnioskodawczyni podniosła również zarzuty dotyczące standardu niezawisłości i bezstronności sędziego oraz sposobu sporządzenia uzasadnienia postanowienia wskazując na brak należytej analizy wniosku. Zgłoszono także wniosek o zawieszenie postępowania, analogicznie jak to miało miejsce w sprawach o sygn. akt III CB 35/24 i III CB 36/24.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie można podzielić stanowiska wnioskodawczyni, jakoby zaskarżone postanowienie miało charakter oddalenia wniosku o wyłączenie od rozpoznania sprawy SSN Dariusza Pawłyszczke. Charakter orzeczenia wynika z jego treści (tenoru) i podstawy prawnej wydania. Z uzasadnienia postanowienia z 28 sierpnia 2025 r. wynika, że wniosek został zakwalifikowany jako oparty na przesłankach z art. 29 § 5 u.SN i odrzucony na podstawie art. 29 § 10 u.SN z uwagi na braki konstrukcyjne, o których mowa w art. 29 § 9 tej ustawy. Tym samym nie doszło do jego merytorycznego rozpoznania.

Ustawa o Sądzie Najwyższym nie przewiduje środka zaskarżenia od postanowienia wydanego na podstawie art. 29 § 10 u.SN. o odrzuceniu wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności. W odniesieniu do orzeczeń wydanych w odniesieniu do tego wniosku ustawodawca dopuścił możliwość zaskarżenia wyłącznie postanowienia wydanego po merytorycznym rozpoznaniu wniosku, tj. po przeprowadzeniu testu niezawisłości i bezstronności w składzie pięciu sędziów Sądu Najwyższego (por. art. 29 § 15-18 u.SN). W wyniku takiego rozpoznania Sąd Najwyższy może

albo oddalić wniosek jako bezzasadny (art. 29 § 17 u.SN), albo go uwzględnić, co skutkuje wyłączeniem sędziego od rozpoznania sprawy (art. 29 § 18 u.SN). Tylko takie rozstrzygnięcia mogą być przedmiotem odwołania, o którym mowa w art. 29 § 21 u.SN.

Odrzucenie wniosku na podstawie art. 29 § 10 u.SN z przyczyn formalnych, w tym z powodu braków konstrukcyjnych, o których mowa w art. 29 § 9 u.SN, nie stanowi „rozpoznania wniosku” w rozumieniu art. 29 § 21 u.SN i nie otwiera drogi do kontroli instancyjnej. Rozstrzygnięcie to ma charakter wyłącznie formalny i poprzedza etap merytorycznej oceny wniosku. Jak trafnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22, „za taką, wąską interpretacją art. 29 § 15 u.SN przemawiają również racje funkcjonalne, gdyż uznanie, że odrzucenie wniosku ze względu na braki formalne jest rozpoznaniem tego wniosku, prowadziłoby do trudnych do zaakceptowania konsekwencji. W szczególności oznaczałoby, że o odrzuceniu wniosku – także z powodu jego złożenia po upływie terminu – musiałby każdorazowo decydować skład 5 sędziów, jak również, że powinno być poprzedzone wysłuchaniem sędziego, którego wniosek dotyczy (por. art. 29 § 15 u.SN).” Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do konsekwencji sprzecznych z konstrukcją procedury testowej. Oznaczałoby bowiem konieczność każdorazowego angażowania składu pięciu sędziów również w sprawach, w których wniosek zawiera oczywiste braki formalne, w tym braki konstrukcyjne, o których mowa w art. 29 § 9 u.SN. Taki model byłby nie tylko nieefektywny, lecz przede wszystkim pozostawałby w sprzeczności z etapowym charakterem procedury testowej, w której kontrola formalna poprzedza merytoryczne rozpoznanie wniosku.

Niezależnie od powyższego, również przepisy Kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na tego rodzaju rozstrzygnięcie. Zgodnie z art. 394¹ § 1 i § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną, postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia bądź w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Opisany katalog orzeczeń zaskarżalnych zażaleniem do Sądu

Najwyższego ma charakter zamknięty (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 września 2020 r., I CZ 37/20). Postanowienia Sądu Najwyższego, które nie zostały wymienione w tym przepisie, nie są zatem zaskarżalne zażaleniem. Wynika to wprost z ustrojowej pozycji Sądu Najwyższego, którego kognicja w postępowaniu zażaleniowym ma charakter wyjątkowy i nie może być rozszerzana w drodze wykładni (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 października 2021 r., IV CZ 67/20; z 2 września 2020 r., V CO 96/20). Katalog postanowień podlegających zaskarżeniu do Sądu Najwyższego nie obejmuje postanowienia o odrzuceniu wniosku o zbadanie spełnienia przez sędziego wymogów niezawisłości i bezstronności wydanego na podstawie art. 29 § 10 u.SN. Niedopuszczalne jest rozszerzanie tego katalogu, zwłaszcza że ustawodawca w sposób wyraźny i celowy ograniczył możliwość zaskarżania rozstrzygnięć zapadających w ramach procedury testowej.

Pozostałe zarzuty wnioskodawczyni, dotyczące sposobu sporządzenia uzasadnienia, jakości analizy wniosku oraz standardów niezawisłości i bezstronności sędziego, pozostają bez znaczenia dla oceny dopuszczalności zażalenia, gdyż odnoszą się do meritum sprawy, które nie podlega badaniu na etapie kontroli formalnej.

Zgłoszony w zażaleniu wniosek o zawieszenie postępowania nie podlegał uwzględnieniu, ponieważ jest on już bezprzedmiotowy na obecnym etapie postępowania. W powołanych sprawach o sygn. akt III CB 35/24 i III CB 36/24, zawieszając postępowanie dotyczące wniosków testowych, Sąd Najwyższy odwołał się do sprawy III CB 40/23 (także testowej), w której przedstawiono pytanie prejudycjalne Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej związane z udziałem w składzie 5 sędziów, wylosowanym do rozpoznania wniosku testowego dotyczącego sędziego Sądu Najwyższego, także sędziów Sądu Najwyższego powołanych w procedurze nominacyjnej na podstawie wniosku zawartego w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa podjętej w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Kwestia ta miała jednak znaczenie na etapie poprzedzającym wydanie orzeczenia zaskarżonego zażaleniem. Niezależnie od treści udzielonej odpowiedzi

przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie miałaby ona wpływu na ocenę dopuszczalności rozpoznania zażalenia od wydanego już postanowienia Sądu Najwyższego odrzucającego tzw. wniosek testowy.

Wyrażonej wyżej oceny nie zmienia także uwzględnienie skutków wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 4 września 2025 r., C-225/22, ECLI:EU:C:2025:649, w którym wskazano, że art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych nakazuje w określonych sytuacjach procesowych sądom krajowym pomijanie orzeczeń wydanych w składach nienależycie obsadzonych, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia skutecznej ochrony sądowej oraz pierwszeństwa prawa Unii. Postanowienie Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 2025 r. zostało wydane przez sędziego Sądu Najwyższego powołanego na urząd sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej w procedurze nominacyjnej na podstawie wniosku zawartego w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa podjętej w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3), co – w świetle powyższego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – mogłoby uzasadniać rozważenie pominięcia tego postanowienia jako orzeczenia wydanego w składzie mogącym nie spełniać wymogów niezależności i bezstronności. Przesądzenie tej konsekwencji nie zmieniłoby jednak zakresu kognicji Sądu Najwyższego w składzie wyznaczonym do rozpoznania zażalenia wniesionego przez wnioskodawczynię na postanowienie Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 2025 r. Kognicja Sądu Najwyższego w postępowaniu zainicjowanym tym zażaleniem w sytuacji, w której ustawodawca nie przewidział możliwości wniesienia środka zaskarżenia od postanowienia odrzucającego wniosek testowy, była ograniczona jedynie do stwierdzenia niedopuszczalności rozpoznania wniesionego zażalenia, a uznanie zaskarżonego zażaleniem postanowienia Sądu Najwyższego za niebyłe nie rozszerzałoby kognicji jednoosobowego składu Sądu Najwyższego wyznaczonego do rozpoznania zażalenia na postanowienie odrzucające wniosek testowy o możliwość merytorycznego rozpoznania odrzuconego wniosku testowego.

Z tych względów zażalenie jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. i art. 397 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 29 § 24 u.SN.

Dariusz Dończyk

(A.G.)